

ΕΠ' ΕΥΚΑΪΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Οί σχέσεις του με τους αδελφούς του. Η τραγική αβρρόστεια του. Η αγάπη του για τους ανθρώπους. Τάσεις αυτοκτονίας. Η κατοπινή ζωή του. Ο θάνατός του. κλπ. κλπ.

Επί τη ευκαιρία της εκατονταετηρίδος από το θάνατο του Μπετόβεν, δημοσιεύομεν επί λέξει δλόκληρον τήν διαθήκην του, τήν όποίαν έγραψε τό 1802 εις τό 'Αϊλίγκεστατ, πρόσκειον της Βιέννης, όπου είχε καταφύγει εις μίαν από τας κρισιμωτέρας στιγμάς του βίου του άποφασισμένος να θέσθ τέτομα εις τήν ζωήν του. Η διαθήκη αυτή άπευθυνομένη προς τούς αδελφούς του Κάρολον και Ιωάννην, ειροείθ ύστερα από 25 χρόνια, μετά τό θάνατο του Μπετόβεν μέσα σιά χασιά του και δίνει μιά πλήρη εικόνα της τραγικής και και πικραμένης ζωής του μεγάλου μουσουργού, ό όποιος άναγκαζόταν να κρύβη τήν πάθησί του άπ' όλους. Ήταν μέγας μουσικός και συγχρόνως κουφός. Τί τραγική σύμπτωσης !...

Διά τούς αδελφούς μου Κάρολον και Ιωάννην Μπετεςβεν.

«Ω σεις, άνθρωποι, πού με περνάτε για κακό, τρελλό, ή μισάνθρωπο, πόσο άδικοι είσαστε άπέναντί μου ! Δεν ξέρετε τό μυστικό λόγο πού σάς φαίνομαι έτσι ! Η καρδιά μου και τό πνεύμα μου, ήταν από τά παιδικά μου χρόνια, γεμάτα καλωσύνη κι αγάπη. Είχα πάντα τή διάθεσι να κάνω μεγάλες πράξεις. Άλλά για σκεφθήτε πού εινε ή φοικωδής κατάστασηί μου, έδω και δέκα χρόνια... Οί γιατροί, με κοροϊδεύαν από χρόνο σε χρόνο με τήν έλπίδα μιάς καλύτερευσεως. Στο τέλος όμως έπεισθηκα ότι πρόκειται περι ενός χρόνου ν ο σ ή μ α τ ο ς — για τό όποίου τή θεραπεία θά χρειασθούν ίσως χρόνια, άν δεν εινε έντελώς άνιαιο. Γεννήθηκα με θερμή και δραστήρια ίδιουσγγρασία κι αγάπηγια τίς κοινωνικές διασκεδάσεις. Καταδικάσθηκα όμως να χωρισθώ πολύ νωρίς από τούς ανθρώπους, και να ζήσω τή ζωή μου ερημος και μόνος... Η άρώστικα μου όσο πήγαινε και χειρότερευε. Άρχισα να μίν άκουω πλέον καθαρά. Δεν μπορούσα μολαταύτα να πώ στους ανθρώπους : «Μιλάτε δυνατώτερο, φωνάζετε γιατί είμαι κουφός ! Πώς θά μπορούσα να άποκαλύψω τήν άδυναμία μ ι α ς α λ σ θ ή σ ε ω ς πού έπρεπε να εινε σε μίνα τελευταίη από ό,τι ήταν στους άλλους, μιάς άμοιβαίως πού ειχα άλλοτε στην μεγαλύτερη έντέλεια, σε τέτοιο βαθμό τελειότητας πού άσφαλώς λίγοι άνθρωποι του έπαγγελματός μου έτυχε νάχουν ! Συγχωρήστε με λοιπόν, άν με βλέπετε να ζω άήμορα, ένω θά ήθελα να μ' έχετε στη συντροφιά σας. Η δυστυχία μου μου εινε διπλά όδυνηρή, άφοϋ έξ αιτίας αυτής με παραγνορίζετε. Δεν μπορώ να βρω πειά άνακούφιση στη συντροφιά των ανθρώπων, στις λεπτές συνομιλίες, στις άμοιβαίως διαχύσεις. Ζω μοναχός, όλομόναχος. Δεν τολμώ να άνακατευθώ στον κόσμο, παρά μόνο όταν μιά έπιτακτική ανάγκη τό άπαιτεί. Είμαι άναγκασμένος να ζω σαν προγεγραμμένος. Όταν πλησιάζω τούς ανθρώπους με πιάνει μιά φοβερή άγονία, από τό φόβο μήπως καταλάβουν τήν κατάστασή μου.

Εινε τώρα έξη μήνες πού ζω στην έξοχή. Ο σοφός μου γιατρός με ύποχρέωσε να περιοποιώμαι τήν άκοη μου όσο μπορώ. Τί με τούτο όμως ; Εινε μεγάλος έξευτελισμός για μένα και μεγάλη πίκρα όταν έβρω ότι οί άνθρωποι πού βρίσκονται γύρω μου άκούνε μακριά μιά φλογέρα και έ γ ω δ έ ν ά κ ο ύ ω τ ί ρ ο τ α, ή ά κ ο υ ν ε τ ό β ο σ κ ό ν ά τ ε ρ α ο υ δ ά η ενώ έγώ δεν άκούω ούτε μιά στροφή. Όλες αυτές ή δοκιμασίες μ' όδηγήσαν στην άπόγνωση και λίγο έλειψε να τερματίσω μόνος μου τή ζωή μου. Η τ έ χ ν η μ ό ν ο, αυτή μόναχα με συνεκράτησε.

Α ! μου φαίνονταν άδύνατο να έγκαταλείψω αυτό τον κόσμο πριν συμπληρώσω τό έργο μου. Και έτσι παρέτεινα τήν άθλια ζωή. Υ π ο μ ο ν ή ! Αδτή πρέπει να εκλέξω τώρα για όδηγό. Τήν έχω. Έλπίζω, ν' άνθέξω έως ότου ή άδυσώπητη μοίρα να κόψη τό νήμα της ζωής μου.

Θεέ μου !... βλέπεις από ψηλά τό βάθος της καρδιάς μου, τήν ξέρεεις, ξέρεεις ότι μέσα της φωλιάζει ή αγάπη για τούς ανθρώπους και ό πόθος να ζάνω τό καλό ! Ο άνθρωποι άν διαβάσετε μιά μέρα αυτά μιν τά λόγια, μίν φανήτε άδικοι για μένα. Έκανα ό,τι ήταν δυνατό για να γίνω δεκτός στην τάξη των καλλιτεχνών και των εκλεκτών ανθρώπων. Έσεεις αδελφοί μου Κάρολε και Ιωάννη, μόλις πεθάνω, και άν ό καθηγητής Σμιτ ζή άκόμα, παρακαλέστε τον έξ ονόματός μου, να περιγράψη τήν άρρώστεια μου και προσθέατε στο ίστορικό της νόσου μου αυτή τήν έπιστολή, για να συμπληρωθώ τοϋλάχιστον ό κόσμος μ'εξέ μου, ό ο εινε δυνατόν, με τό θάνατό μου. Συγχρόνως, άναγνωρίζω και τούς δύο σας ως μόνους κληρονόμους της μνηρής μου περιουσίας (*) άν μπορη κανείς να τήν νομοιάξει έτσι. Να τήν μοιρασθήτε νόμιμα, να είσαστε σύμφωνοι. Να βοηθήστε ό ένας τον άλλον. Ο,τι κακό μου έχετε κάνει, τό ξέρετε πώς από ναυρό σας τόχο συγχωρήσει. Έσένα αδελφέ Κάρολε, σε έυχαριστώ όλοος ιδιαιτέρως για τή φροντίδα πού πήρες για μένα στην άθλιότητά μου. Σ' αυτή καθώς και στην τάξη όφείλω τό ότι δεν έτεριάτισα τή ζωή μου με τήν αυτοκτονία. Χαίρετε και νάσσετε άγαπημένοι ! Έυχαριστώ όλους τούς φίλους μου και ιδιαιτέρως τον πρώην κλητα Λιχνόβιτς και τον καθηγητή Σμιτ. Θά ήμουν πολύ εύτυχης άν μπορούσα να σας έξυληρητώ ! από τον τάφο μου άκόμα...

Αν ήταν εν τ' εν αυτό θά πετούσα με χαρά προς τον θάνατο. Έχετε για κι μη με ξεχάσετε έντελώς σαν πεθάνω. Αείξω να με συλλογίζόσαστε λιγάκι γιατί σας συλλογίζόμουνα πάντα στη ζωή μου, για να σας κάνω εύτυχεις. Γενήτε !...

Ο Μέγας Γερμανός Μουσικός Λουδοβίκος Βάν Μπετόβεν. (Παρίστηρον πορτοίτο του μουσουργού, κρηόνητο τό 1811 από τον γνάστον Τζορτζφον Λεττλν)...

Τήν καρδιάς μου, τήν ξέρεεις, ξέρεεις ότι μέσα της φωλιάζει ή αγάπη για τούς ανθρώπους και ό πόθος να ζάνω τό καλό ! Ο άνθρωποι άν διαβάσετε μιά μέρα αυτά μιν τά λόγια, μίν φανήτε άδικοι για μένα. Έκανα ό,τι ήταν δυνατό για να γίνω δεκτός στην τάξη των καλλιτεχνών και των εκλεκτών ανθρώπων.

Έσεεις αδελφοί μου Κάρολε και Ιωάννη, μόλις πεθάνω, και άν ό καθηγητής Σμιτ ζή άκόμα, παρακαλέστε τον έξ ονόματός μου, να περιγράψη τήν άρρώστεια μου και προσθέατε στο ίστορικό της νόσου μου αυτή τήν έπιστολή, για να συμπληρωθώ τοϋλάχιστον ό κόσμος μ'εξέ μου, ό ο εινε δυνατόν, με τό θάνατό μου. Συγχρόνως, άναγνωρίζω και τούς δύο σας ως μόνους κληρονόμους της μνηρής μου περιουσίας (*) άν μπορη κανείς να τήν νομοιάξει έτσι. Να τήν μοιρασθήτε νόμιμα, να είσαστε σύμφωνοι. Να βοηθήστε ό ένας τον άλλον. Ο,τι κακό μου έχετε κάνει, τό ξέρετε πώς από ναυρό σας τόχο συγχωρήσει. Έσένα αδελφέ Κάρολε, σε έυχαριστώ όλοος ιδιαιτέρως για τή φροντίδα πού πήρες για μένα τά τελευταία αυτά χρόνια. Να συνιστάτε στά παιδιά σας τήν Άρετή. Αυτή μόνο μπορεί να κέρη εύτυχισμένο τον άνθρωπο και όχι τό χρήμα. Ουιλώ έξ πείρας. Αυτή συνεκράτησε και μένα στην άθλιότητά μου. Σ' αυτή καθώς και στην τάξη όφείλω τό ότι δεν έτεριάτισα τή ζωή μου με τήν αυτοκτονία. Χαίρετε και νάσσετε άγαπημένοι ! Έυχαριστώ όλους τούς φίλους μου και ιδιαιτέρως τον πρώην κλητα Λιχνόβιτς και τον καθηγητή Σμιτ. Θά ήμουν πολύ εύτυχης άν μπορούσα να σας έξυληρητώ ! από τον τάφο μου άκόμα...

Λουδοβίκος Βάν Μπετεςβεν
Αϊλίγκεστατ 6 Οκτωβρίου 1802.

Τή διαθήκη αυτή άκοιλοει ένα ύστερόγραφο, πού εινε ένα άθροισμα από οσαριαδικές χρονίες πόνο και άγονίας και πού παρ' όλη τήν άπόγνωση του διαφαίνεται στο τέλος τό άόμοιο χαμόγελο, καίτοις έλπίδας :

Διά τούς αδελφούς μου Κάρολον και Ιωάννην. Να διαβασθή και να έκτελεσθή με ό τό θάνατό μου.

Αϊλίγκεστατ, 10 Οκτωβρίου 1802.

Σας άποχαίρω τό μεγάλη λύπη. Η γλυκεία έλπίδα πού ειχα όταν ήρθα εδώ, πώς θά θεραπευθώ, τοϋλάχιστον μέχρις ενός όρισμένου σημείου, μ' έγκαταλείπει πιά για πάντα. Όπως πέφτουν και μαρινώνονται τά φύλλα του φθινοπώρου, έτσι κι αυτή μαράθηκε για μένα. Κι αυτό τό ύψηλό θάρρος πού με συγκρατούσε στη ζωή τις ώραιές μέρες τοϋ καλοκαιριού, έχάθηκε πειά για πάντα. Ω Πρόνοια, κάνε να φανή κι σε μένα μιά φορά μιά άγνή ήμέρα χ α ρ α ς ! Εινε τόπος καιρός πού μου εινε ξένη ή βαθεί άντήχηση της όληθινής χαράς ! Ω ! πότε, πότε, καλέ θεέ ! Θά μπήσω πάλι να αισθανθώ μέσα στο Ναό της φρόσεως και των ανθρώπων ; Ποτέ ; Όχι ! Ω ! θά ήτανε πολύ άσληρό !...

Γατόσο ό Μπετόβεν δεν ήπτοκτόνησε. Τό άκαμπο ήθικό του συναίσθημα υπέριχνε. Έγρησε είκοσιλέτε δλόκληρα χρόνια άπ' τή ήμέρα πού έγραψε τή διαθήκη αυτή, πιστευότας πώς ό θάνατος θά έτερομάτιζε από τότε τά δεινά του. Ο μεγάλος αυτός λυρωτής ήθελε μόνος του σάς 27 Ματίου τοϋ 1827 όταν πιά ό μεγάλος μουσουργός παλευότας βήμα προς βήμα με τήν άδυσώπητη μοίρα, είχε κατορθώσει να τήν δαμάσει, σφρηλατώντας με τά χέρια του τή Χαρά μέσα άπ' τον πόνο του, για να τήν άφήρη άθάνατο όμορο, στους ανθρώπους.

(*) Λίγες μέρες πριν πεθάνει ό Μπετεςβεν άφησε γενικό του κληρονομό τον άνεμοτό Κάρολο. Η περιουσία του εις χρονογραφα, βιβλία και έπιπλα, όπως πωλήθηκε στον πλειστηρισμό άνήχηστο σε 1575 φιορίνια.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Η μουσική όφείλει να αναριτίξη τή φωτιά του πνεύματος των ανθρώπων. *** Η μουσική εινε μιά άποκάλυψις ύψηλωτέρα κάθε φρονήσεως κάθε φιλοσοφίας... Όποιος εισιδνει στην ουσία της μουσικής μου λυτρώνεται από όλη τήν άθλιότητα πού σέρονουν πίσω τους οί άλλοι άνθρωποι. *** Δεν ύπάρχει τίποτα ωραιότερο από τό να πλησιάξη κανείς τό θεοιν και να άπληρη τις άκτινες του στο άνώρωτινό γένος. *** Όταν τό πνεύμα μου μιλάη, σκέπτομαι ένα ιερό βιβλι και γράφο ό,τι μου ύπαγορευει αυτό. *** Η έλευθερία και ή πρόοδος εινε ό σκοπός της τέχνης, όπωσ και της ζωής. *** Η τέχνη ενώνει όλο τον κόσμο. *** Ασε τούς κριτικούς να σφραλιάζουν. Η φωνές τους κανένα δεν θά κάνουν άθάνατο, καθως δεν εινε δυνατόν να άφαιρέσουν τήν θάνατοια από όποιον τοϋ τήν προώρισε ό Άπόλλων.